

Wetsvoorstel Wet verbeterde premieregeling aangenomen

28-06-2016 | Door Hans van den Berg
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT Verzekeringen

Het is al weer bijna een jaar geleden dat het initiatiefwetsvoorstel is ingediend, waarin het mogelijk wordt gemaakt om pensioen uit te keren in pensioeneenheden dan wel om door te beleggen na de pensioendatum. Sinds dit wetsvoorstel zijn er veel wijzigingen voorgesteld en aangenomen in de Tweede Kamer. Het gaat hierbij vooral om aanpassingen van civielrechtelijke wetten. Ik zet de belangrijkste wijzigingen chronologisch op een rij, om uiteindelijk bij de fiscale doorwerking uit te komen.

14 juli 2015

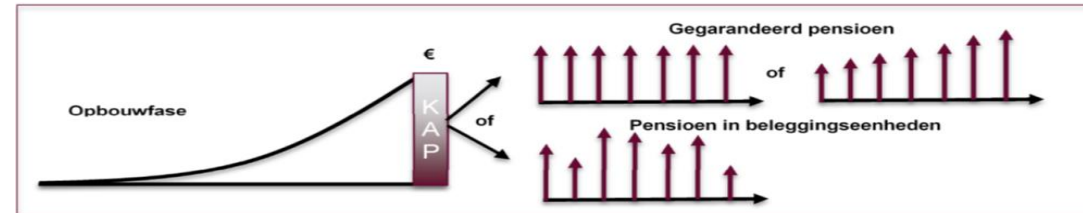
Tweede Kamerlid Helma Lodders (VVD) dient het initiatief wetsvoorstel 'Wet uitbetaling pensioen in pensioeneenheden' in¹. Het betreft beschikbare premieregelingen waarbij op de pensioendatum een gegarandeerd pensioenkapitaal of een opgebouwde beleggingswaarde moet worden omgezet in pensioenuitkeringen. Als aan een aantal regels wordt voldaan, hoeft de hoogte van de pensioenuitkeringen niet meer voor de gehele uitkeringsperiode in euro's te worden vastgesteld. De pensioenuitvoerder mag de (gewezen) deelnemer de mogelijkheid voorleggen om te kiezen tussen een wat hoogte betreft gegarandeerd pensioen en een pensioen in beleggingseenheden (de hoogte is afhankelijk van het beleggingsresultaat).

Uitgangspunten hierbij zijn:

- De pensioenuitvoerder is niet verplicht om dit pensioen in beleggingseenheden aan te bieden;
- Wanneer de (gewezen) deelnemer kan kiezen tussen een gegarandeerd en pensioen in beleggingseenheden maar geen keuze maakt, wordt 'standaard' een gegarandeerd pensioen uitgekeerd;

¹ Kamerstuk 34255, nr. 2 Voorstel van wet van het lid Lodders tot wijziging van de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling, de Wet loonbelasting 1964 en de Invoerings- en aanpassingswet Pensioenwet in verband met de invoering van de mogelijkheid tot uitbetaling van pensioen in pensioeneenheden

- Wanneer de (gewezen) deelnemer kiest voor een pensioen in beleggingseenheden, heeft hij eenmaal de mogelijkheid om het opgebouwde pensioen om te zetten in een gegarandeerd pensioen. Het verzoek moet uiterlijk zijn gedaan op de pensioeningangsdatum.

14 oktober 2015

Staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid legt het wetsvoorstel 'Wet variabele pensioenuitkering' voor aan de Afdeling advisering van de Raad van State.

4 december 2015

De Afdeling advisering van de Raad van State publiceert haar advies² over het ingediende wetsvoorstel. Dit wordt in samenhang gedaan met het op 14 oktober 2015 door de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Raad van State aangeboden wetsvoorstel 'Wet variabele pensioenuitkering'³. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft op beide wetsvoorstellen onder andere de volgende kritiek:

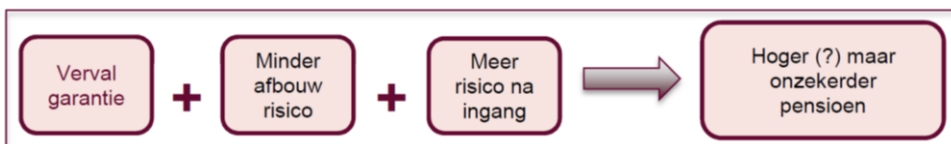
- Het is onduidelijk hoe de inhoud van het pensioenrecht in pensioeneenheden wordt bepaald;
- Er zijn te weinig waarborgen in verband met de risico's die samenhangen met een pensioenuitkering in pensioeneenheden en in verband met het creëren van onzekerheid over de omvang van het pensioenvermogen;
- Er zijn te weinig waarborgen om het pensioen levenslang uit te keren;
- De communicatie van de risico's en de kosten kan beter.

² Kamerstuk 34255, nr. 4

³ Kamerstuk 34344

4 december 2015

Aan de hand van de kritiek van de Raad van State dient mevrouw Lodders een gewijzigd wetsvoorstel 'Wet uitbetaling pensioen in pensioeneenheden' in⁴. Hierin is duidelijker verwoord dat het om een levenslang pensioen moet gaan. Het ouderdomspensioen (en ook het eventuele op dezelfde wijze meeverzekerde partnerpensioen) wordt uitgedrukt in pensioeneenheden. De hoogte van de pensioenen wordt beïnvloed door het verschil tussen het gerealiseerde beleggingsrendement en de rekenrente waarmee de voorlopige hoogte van het pensioen is vastgesteld.

Februari 2016

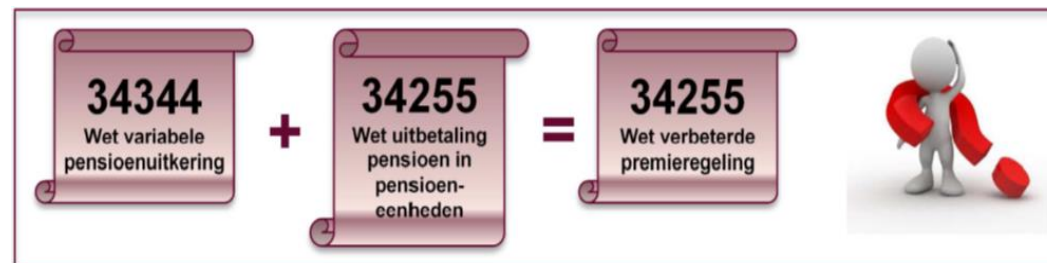
Er worden enkele wijzigingen in het wetsvoorstel aangebracht. Deze hebben voornamelijk betrekking op de plichten van de pensioenuitvoerder inzake de informatievoorziening. Zo dient hij de (gewezen) deelnemer te adviseren over de spreiding van beleggingen in relatie tot de duur tot de pensioendatum.

29 februari 2016

De wetsvoorstellen 'Wet uitbetaling pensioen in pensioeneenheden' en 'Wet variabele pensioenuitkering' worden samengevoegd⁵. De citeertitel van het wetsvoorstel wordt gewijzigd in 'Wet verbeterde premieregeling'. Het wetsvoorstel 'Wet variabele pensioenuitkering' wordt ingetrokken, hoewel de inhoud van dit wetsvoorstel voor het merendeel is terug te vinden in het gecombineerde wetsvoorstel.

⁴ Kamerstuk 34255, nr. 5

⁵ Kamerstuk 34255, nr. 11

Dit bevat nu de volgende uitgangspunten:

Toerekening van het financiële resultaat

Inhoudelijk wordt uitdrukkelijk ruimte geboden voor een pensioen dat wordt gebaseerd op de koerswaarde van pensioeneenheden. De uitkering, die vast of variabel is, is altijd geldelijk uitgedrukt (in Nederlands wettig betaalmiddel, ergo euro's). Het pensioen in beleggingseenheden is hiermee van de baan.

De verwerking van financiële mee- of tegenvallers die het gevolg zijn van het beleggingsrisico of van de ontwikkeling van de levensverwachting gebeurt door middel van individuele toedeling of door middel van een collectief toedelingsmechanisme.

De verwerking van financiële mee- of tegenvallers die het gevolg zijn van het sterfteresultaat gebeurt door middel van een collectief toedelingsmechanisme.

Vaststelling hoogte pensioen

Voor het vaststellen van de hoogte van het pensioen is het mogelijk om te kiezen voor een (maximale) projectierente. Deze kan naast een risicovrije rente of een rente op basis van het u-rendement worden gekozen. De projectierente is minimaal de risicovrije rente vermeerderd met een opslag. Voor collectieve regelingen wordt een minimale projectierente voorgeschreven, zodat concurrentie met individuele contracten voorkomen wordt.

De hoogte van een variabele uitkering kan ook variëren door een, uiterlijk op de ingangsdatum van het pensioen vastgestelde, periodieke vaste daling van de uitkering. Deze periodieke vaste daling bedraagt ten hoogste 35% van het verschil tussen de parameter voor aandelenrendement en de risicovrije rente.

Bij verwerking van financiële mee- of tegenvallers door middel van individuele toedeling wordt de projectierente gebaseerd op de risicovrije rente.

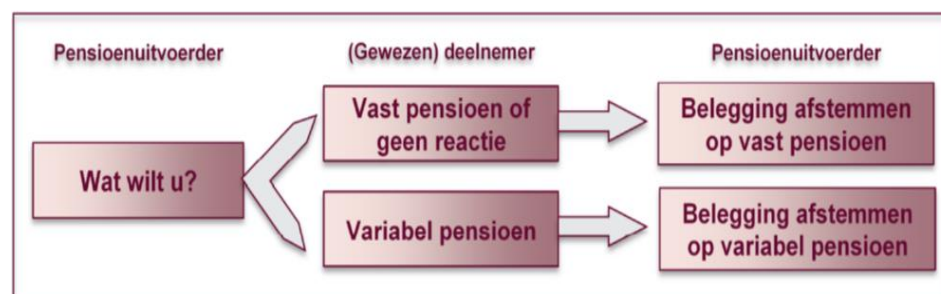
Bij individuele toedeling wordt ten minste een maal per jaar het financiële resultaat vastgesteld en verwerkt, waarbij een spreidingsperiode van maximaal vijf jaar kan worden gehanteerd. Bij de vaststelling van de omvang van de periodieke aanpassing van de uitkeringshoogte gedurende de spreidingsperiode wordt rekening gehouden met de verwachte resterende levensverwachting van de pensioengerechtigde.

Informatie opbouwfase

Een pensioenuitvoerder die niet zowel gegarandeerde als variabele uitkeringen uitvoert, meldt dit aan de (gewezen) deelnemer. De pensioenuitvoerder verstrekt de informatie voor de uitkering die hij wel uitvoert en wijst de (gewezen) deelnemer op de mogelijkheid om te 'shoppen'.

De pensioenuitvoerder moet de deelnemer bij aanvang van de pensioenregeling informeren over de extra keuze voor pensioen in pensioeneenheden.

Op het moment in de opbouwfase dat de samenstelling van de beleggingen bepalend is voor de keuze of een vast of variabel pensioen wordt aangekocht, moet de pensioenuitvoerder bij de (gewezen) deelnemer uitvragen of hij een vast of variabel pensioen wil. Wordt deze voorkeur niet bekend gemaakt, dan moeten de beleggingen worden afgestemd op de aankoop van een gegarandeerd pensioen.

Een pensioenuitvoerder die een variabele uitkering aanbiedt, informeert de (gewezen) deelnemer over de voor hem relevante gevolgen en risico's bij een variabele uitkering waaronder een opgave van de hoogte van de variabele uitkeringen en een opgave van de hoogte van de vastgestelde uitkeringen indien het kapitaal daarvoor zou worden aangewend. Deze opgaven worden, voor zover het ouderdomspensioen betreft, tevens weergegeven op basis van een pessimistisch scenario, een verwacht scenario en een optimistisch scenario.

Informatie in uitkeringsfase

Als de pensioenuitvoerder bij de uitvoering van een variabele uitkering verschillende beleggingsprofielen hanteert, wordt voor de pensioengerechtigde een beleggingsprofiel toegepast dat passend is gezien zijn risicoprofiel. De pensioenuitvoerder informeert de pensioengerechtigde over het vastgestelde risicoprofiel en het beleggingsprofiel en toetst periodiek of dit nog klopt. Ten behoeve van het risicoprofiel wint de pensioenuitvoerder informatie in over de financiële positie, kennis, ervaring, doelstellingen en risicobereidheid van de pensioengerechtigde, voor zover dit redelijkerwijs relevant is voor het beleggingsprofiel.

10 maart 2016

Het wetsvoorstel is door de Tweede Kamer aangenomen, samen met de volgende amendementen:

- Bij een variabele pensioenovereenkomst met collectieve risicodeling voor het beleggingsrendement geldt dat standaard wordt afgeweken van de hoofdregel dat de default een vaste uitkering is. Wil de deelnemer dit niet, dan moet hij dit kenbaar maken (opt out)⁶;
- Zowel in de individuele als in de collectieve variant wordt met de risico-vrije rente gerekend, zodat er een gelijk speelveld ontstaat⁷.

8 april 2016

Staatssecretaris Klijnsma stuurt het aangepaste Ontwerpbesluit aan de Eerste Kamer⁸. In het Ontwerpbesluit is de nieuwe wetgeving op een lager niveau en meer gedetailleerd uitgewerkt. Het bevat bepalingen over:

⁶ Kamerstuk 34255, nr. 14, amendement van het lid Aukje de Vries, 9 maart 2016, aangenomen

⁷ Kamerstuk 34255, nr. 18, amendement van het lid van Weyenberg, 9 maart 2016, overgenomen door initiatiefneemster

⁸ Kamerstuk 34255 B

- a. de informatieverstrekking;
- b. beleggingen en zorgplicht
- c. de risicohouding
- d. variabele uitkeringen
- e. verdeling toezichttaken tussen DNB en AFM
- f. boetecategorieën en
- g. overgangsrecht voor de informatieverstrekking en ten aanzien van beleggingen.

Bij punt b) geldt dat als een pensioenuitvoerder geen variabele uitkering aanbiedt, hij hiermee in de opbouwfase wel rekening zal moeten houden bij de lifecycle. Dit geldt met name als de (gewezen) deelnemer hiervoor een voorkeur heeft. Om e.e.a. te kunnen invoeren wordt overgangsrecht geïntroduceerd.

Ook geldt bij dit punt dat de pensioenuitvoerder moet beoordelen of de deelnemer de beleggingsrisico's *kan en wil dragen*.

Verder zal de regeling voor uitvoering van nettopensioen door pensioenfondsen geschikt worden gemaakt. Het conceptbesluit is inmiddels in voorbereiding.

April/mei 2016

In deze maanden worden een aantal vragen door mevrouw Ladders en door staatssecretaris Klijnsma beantwoord en verduidelijkt.

20 mei 2016

Het rapport met de uitkomsten van het onderzoek door Netspar naar de "Projectierentes in verbeterde premieregelingen" wordt door staatssecretaris Klijnsma

aan de Eerste en Tweede Kamer gestuurd⁹. In het rapport worden 8 projectierentes op basis van 10 verschillende criteria met elkaar vergeleken. Geen van de projectierentes scoort goed op alle criteria en Netspar vindt welke projectierente gekozen wordt dan ook vooral een politieke keuze.

24 mei 2016

Het plenaire debat over het wetsvoorstel vindt in de Eerste Kamer plaats¹⁰. Opvallend is dat veel senatoren hun twijfels uiten over de uitvoerbaarheid van de wet. Met name de grote complexiteit in de uitvoering van de wet en de daarmee gepaard gaande hogere uitvoeringskosten baren zorgen. Ook vindt men het wetsvoorstel onvoldragen door de grote hoeveelheden besluiten die nog moeten worden genomen en wijst men op het risico dat na de pensioendatum de beleggingsopbrengsten tegenvallen, waardoor de gerechtigde met een door de jaren heen dalend pensioen te maken heeft.

Verder worden er tijdens het debat nog twee nieuwe moties ingediend:

- Van Rooyen wil dat alle pensioenfondsen een variabel pensioen in hun vrijwillige regelingen kunnen aanbieden¹¹; en
- Rinnooy Kan wil dat als een pensioenfonds op pensioendatum een variabel pensioen aanbiedt, de mogelijkheid om te shoppen bestaat¹².

Tijdens het debat heeft staatssecretaris Klijnsma de volgende toezeggingen gedaan:

- De maximale termijn voor het uitsmeren van financiële schokken wordt verlengd van 5 naar 10 jaar. Zij zal later dit jaar bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel Veegwet indienen om dit wettelijk te verankeren. Deze Veegwet gaat beoogd in op 1 juli 2017;
- Er wordt een onderzoek verricht naar het gebruik van lifecycles. Als uit dit onderzoek blijkt dat het gebruik van lifecycles geen meerwaarde heeft voor deelnemers, dan wordt de lifecycleverplichting geschrapt. De inwerkingtreding van de lifecycleverplichting staat op 1 januari 2018 gepland;

⁹ Kamerstuk 34255, nr. 29, n.a.v. de gewijzigde motie van de leden Vermeij en de Vries, Kamerstuk 34255-27

¹⁰ Kamerstuk 34255, nr. 31 (2015/2016 nr. 31)

¹¹ Kamerstuk 34255-J

¹² Kamerstuk 34255-K

- Netspar zal worden gevraagd onderzoek te doen naar de mate van ex ante herverdeling bij verschillende projectierentes.

30 mei 2016

Staatssecretaris Klijnsma stuurt de Eerste Kamer een brief¹³, waarin zij gehoor geeft aan het tijdens het debat in de Eerste Kamer gedane verzoek om een nadere uitleg te geven over de communicatieverplichtingen.

Verder besluit de Eerste Kamer de voor 31 mei voorziene stemmingen over het voorstel en de moties van de agenda te halen en de plenaire behandeling van het voorstel, inclusief stemmingen, te heropenen op 14 juni 2016.

10 juni 2016

Staatssecretaris Klijnsma stuurt de Eerste Kamer opnieuw een brief¹⁴. Hierin komt zij terug op het, zoals het nu omschreven staat, verplichte gebruik van lifecycles. Zij deelt mee dat dit niet de enige toegestane methode is om te voorkomen dat oudere deelnemers vlak voor of op de pensioendatum te maken krijgen met te veel neerwaarts beleggingsrisico. De uitvoerder mag zelf bepalen hoe hij in zijn beleggingsbeleid hier rekening mee houdt, DNB zal de effectiviteit van de bescherming toetsen en of deze aan bestaande wet- en regelgeving voldoet.

Als tweede punt informeert zij de Kamer over haar voornemen om het overgangsrecht uit te breiden. Zowel uitvoerders die in de uitkeringsfase alleen een vast pensioen aanbieden als uitvoerders die daarnaast een variabel pensioen aanbieden, moeten aan het eind van de opbouwfase bij het beleggen rekening houden met welk risico de deelnemer kan en wil dragen. In eerste instantie gold alleen voor aanbieders van uitsluitend vast pensioen uitstel van deze uitvraag tot 1 januari 2018. Het is de bedoeling dat dit uitstel voor alle uitvoerders gaat gelden.

¹³ Kamerstuk 34255-L

¹⁴ Kamerstuk 34 255-M

14 juni 2016

De Eerste Kamer neemt het wetsvoorstel, inclusief de motie van Rooyen, aan. De motie Rinnooy Kan is aangehouden, omdat dit mogelijk de taakafbakening tussen pensioenfondsen en pensioenverzekeraars raakt. De staatssecretaris laat dit onderzoeken en verwacht over ongeveer een half jaar uitsluitsel te kunnen geven.

Wijzigingen Wet LB

In het wetsvoorstel wordt tevens voorgesteld om de Wet op de loonbelasting 1964 aan te passen. Aan artikel 18d (overschrijding van de maxima van de pensioenregelingen) worden een aantal bepalingen toegevoegd, waardoor het toegestaan wordt dat:

- de uitkeringen van een ingegaan pensioen hoger worden door de opgetreden ontwikkeling van de levensverwachting, de behaalde sterfteresultaten of de behaalde beleggingsresultaten;
- de variatie in uitkeringen meer bedraagt dan de aangegeven verhouding van 100:75, mits dat komt door de opgetreden ontwikkeling van de levensverwachting, de behaalde sterfteresultaten of de behaalde beleggingsresultaten.

Tot slot wordt een delegatiebepaling toegevoegd om nadere regels te kunnen stellen voor de toepassing van dit artikel.

Beschouwing

Het is op zich prima dat het wettelijk kader voor premieregelingen wordt aangepast. Door de voorgestelde wijzigingen kan pensioenkapitaal in de uitkeringsfase (deels) risicodragend worden belegd. Dit 'doorbeleggen' leidt naar verwachting tot hogere pensioenuitkeringen en maakt het pensioen minder afhankelijk van de rentestand op pensioendatum. Aan de andere kant vind ik het vreemd dat dit probleem, waarvan de lage rentestand de aanleiding vormt, alleen bij beschikbare premieregelingen wordt aangepakt en niet bij eindloon- en middenloonregelingen. Ook bij deze regelingen speelt de lage rentestand, en met name de regels hoe deze bij pensioen moet worden verwerkt, een rol.

En waarom wordt in de uitkeringsfase de mogelijkheid niet geboden om variabele uitkeringen om te zetten in vaste uitkeringen? Die behoefte zal nu niet zo groot zijn, maar bij pensioen praten we over langlopende contracten. Wat als bijvoorbeeld over 15 jaar de rente op een comfortabele 6% staat? Moet de gerechtigde dan nog steeds verplicht een risicovol pensioen handhaven?

Bovendien is het de vraag of een variabele pensioenuitkering voor de pensioenuitvoerder nu wel echt zo interessant is. Waarschijnlijk kan je er als uitvoerder van enige omvang niet omheen om een dergelijke variant aan te bieden. Is het niet vanuit commercieel, dan in ieder geval vanuit maatschappelijk oogpunt. Zakelijk beschouwd blijft het lastig te verantwoorden dat eenzelfde pensioenkapitaal meer pensioen gaat opleveren in een potje waarin veel handelingen worden verricht, een levendige verplichte communicatie bestaat en dus relatief veel kosten worden gemaakt, terwijl de belegging in de meeste gevallen niet al te risicovol mag zijn. De kritiek van enkele senatoren op het wetsvoorstel vind ik op dat punt dus begrijpelijk. Daarnaast is het de vraag wie de rekening gepresenteerd krijgt als na een aantal jaren blijkt dat een variabele uitkering toch niet de oplossing was om tot een hoger pensioen te komen. Een verzekeraar blijft nu eenmaal een partij waar gemakkelijk geld te halen valt, ook al heeft hij zich altijd keurig gehouden aan wet- en regelgeving die op dat moment van toepassing was.

Ook het feit dat de pensioenuitvoerder moet beoordelen of de (gewezen) deelnemer de beleggingsrisico's kan en wil dragen roept vragen op. Hiermee zou de pensioenuitvoerder immers op de stoel van de financial planner komen te zitten en de vraag is of dat wel de juiste en gewenste stoel is....

Tot slot is het historische gegeven dat dit soort producten (waarbij de hoogte van de periodieke uitkering niet vast staat, maar afhankelijk is van de waardeontwikkeling van de beleggingen, en dan heb ik het dus niet alleen over pensioen) alleen door een beperkte groep mensen interessant wordt bevonden (namelijk de groep mensen die wat betreft hun inkomen niet of voor slechts een klein deel van deze periodieke uitkering afhankelijk zijn) zorgelijk. Kort door de bocht zou je kunnen stellen dat naar de mening van 'Jan met de Pet':

- a. pensioen en risico lopen niet samen gaan (en als er al risico gelopen moet worden, waarom komt al dat risico dan alleen voor zijn rekening?);
- b. risico lopen en partnerpensioen verzekeren al helemaal niet samen gaan;
- c. pensioen zonder variabele uitkering al moeilijk genoeg te begrijpen is;
- d. pensioen op basis van beleggingen een speeltje voor de beter gesitueerden is.

In veel publicaties wordt gemeld dat 'vanwege de referendumwet de Wet verbeterde premieregeling naar verwachting niet op 1 augustus, maar op 1 september 2016 in werking zal treden'. Dit heeft te maken met de in de Wet raadgevend referendum (de juiste benaming voor de referendumwet) opgenomen bepaling dat als over een nieuwe wet een referendum kan worden gehouden (en gezien de in deze wet genoemde situaties waarin dit niet kan acht ik dit goed mogelijk), de inwerkingtreding van die wet niet eerder gesteld wordt dan acht weken na mededeling in de Staatscourant¹⁵.

¹⁵ Artikel 8, eerste lid, Wet raadgevend referendum